

den, Genforeningen 1918—20 og det østgrønlandske Spørgsmaal. »Riget«s triste Saga beretter Franz v. Jessen uden at besmykke sin egen Del i den. Fremstillingen af Genforeningens Historie slutter sig til og udbygger, hvad Forfatteren før har skrevet om dette Emne; den vil utvivlsomt møde Modsigelse, men til den fulde Opklaring af denne Perodes Historie, som først Fremtiden kan give, er den et uundværligt Bidrag. Den indeholder Enkelt-skildringer af høj Værdi som »Affæren Clemenceau-Brandes«, der uden klodset Pegefinger giver ypperlige Karakteristikker. Bogen slutter med Billeder fra Nazismens Opvækst, bl. a. et baade skarpt og retfærdigt Goebbels-Referat, og med Beretningen om, hvorledes den 9. April 1940 ramte Forfatteren personlig. Paa en af de allersidste Sider aftrykkes hans Leder i »Nationaltidende« 12. April, den sidste, han skrev, før Forbudet standsede hans Pen. I sin Forening af advarende og opflammende Toner, sin Profeti om en Dommens Dag og sit Krav til Dommerne er den et mærkeligt gribende Tidsdokument, der har sin Mission ikke mindst efter 5. Maj 1945. En værdig Afslutning paa dette Værk, der er skrevet af en Mand med dybe og stærke Traditioner og en paa afgørende Punkter rodfæstet politisk Overbevisning, men uden Traditionalistens Snæverhed og Politikerens Fanatisme.

Povl Engelstoft.

Et udvalg av lokalhistorisk interesserede borgere i Ribe, som ønskede at faa en fortsættelse av J. Kinchs udmærkede bog om deres by, stillede for en del aar siden nu avdøde Otto Smith og Victor Hermansen den opgave at skrive Ribes historie efter 1730, overvejende paa grundlag av J. Kinchs, V. Blochs og C. N. Termansens samlinger. Opgaven blev derved bunden, og det præger Victor Hermansen: *Ribe Bys Historie. 1730—1820, II* (1946), ligesom det mærkedes i I. del, der kom 1936.

Den foreliggende del skulde skildre Ribes aandelige liv, men da en bog om katedralskolen er paa trapperne, har forf. naturligt nok formet sin bog som en »Ribe Bispekrønike 1730—1820«. Man faar da ogsaa et levende billede av de sex bisper, især av deres embedsvirksomhed og private forhold. Bispernes visitatser og hele embedsgerning førte dem — og her ogsaa læseren— vidt omkring i stiftet, saa man undertiden føler sig lidt langt fra Ribe by, men der er mange interessante træk til belysning av religiøse bevægelser, kirke- og skolevæsen og filantropiske foretagender. De enkelte bisper karakteriseres gennemgaaende levende som mennesker og embedsmænd, selv om der for H. A. Brorsons ved-

kommende ganske selvfølgelig mest henvises til den fyldige litteratur om ham, og gennem skifterne er det lykkedes at give en malende skildring av flere bispehjem, baade av den lærde Anchersens bibliotek med de »orientalske manuscripti« og av Viktor Kristian Hjorts studerekammer med ikke mindre end fem spyttebakker. Begge disse to begik underslæb, og den lemfældige fremgangsmaade overfor dem viser, hvor langmodig enevælden ofte var overfor utro embedsmænd.

Omkring bisperne grupperer sig en del andre akademikere fra den lærde Terpager til den trods sygdom og armod friske og levende Ambrosius Stub, mens byens øvrige borgere og embedsmænd, der er omtalt i I. bind, her kun behandles i deres forhold til bisperne.

Ligesom bisperne hæver sig over de andre Ripensere, saadan rager domkirken op over Ribes bygninger. Her gives god besked om kirkens forfald og slette økonomi, om de mere velmente end vellykkede restaurationsforsøg, oftest resulterende i at kirken baade æstetisk og historisk blev fattigere, men man forstaar forfatterens glæde over at kunne fremdrage de embedsmænd i Rentekamret, der i 1789 viste en for tiden sjælden forstaaelse av domkirkens historiske værdi og ved deres energiske optræden begrænsede dens ødelæggelse.

De indvendinger, der kan rejses mod bogen, falder for største delen væk, naar man tænker paa, at den er led i et hele, og at forfatteren har faaet stillet en snævert avgrænset opgave, men man faar nok for lidt om selve Ribe by. Bogen svarer til sin undertitel, er en bispekronike. Dens ydre form er smuk, bl. a. takket være gode billeder, men det er uheldigt, at dette 2. bind er trykt med en anden sats end 1. bind. *Hans H. Fussing.*

Af den store »Sønderjyllands Historie« i 5 Bd., der udkom i Aarene 1930—43 har Professor Knud Fabricius alene skrevet, hele 4. Bd. (udgivet 1937), der omfatter Tidsrummet 1805—64. Indenfor dette Tidsrum er det, at Flensborgeren, Professor Christian Paulsens (f. 1798, d. 1854) kendte nationalpolitiske Virksomhed falder, og da Fabricius til sin Skildring har benyttet Paulsens efterladte »Dagbøger«, er det naturligt, at han har fattet den Plan at faa Dagbøgerne offentliggjorte. Dette er i Efteraaret 1946 sket ved en meget smuk Publikation: *Flensborgeren, Professor Christian Paulsens Dagbøger. Ved Knud Fabricius og Johs. Lomholt-Thomsen* (Kbh. 1946. XXVI + 430 S. Med Portrætter).